

A Szociális Szakmai Szövetség és a Magyar Szegénységellenes Hálózat állásfoglalása a

Törvényjavaslat egyes szociális tárgyú törvények módosításáról c. dokumentumhoz, továbbá néhány, a szegényeket érintő hasonló tárgyú javaslathoz

A Szociális Szakmai Szövetség és a Magyar Szegénységellenes Hálózat elbizonytalanodva látja azt a kapkodást, amely a szociális törvénykezés körül kialakult. Értjük a költségvetésre nehezedő nyomást. De érthetetlennek tartunk igen sok részletet és eljárást.

Nincsenek világos társadalmi célok. A tervezett változtatások, javaslatok azt mutatják, hogy a közösségi felelősségvállalásban nem férnek el ma olyan célok, mint a szegénység csökkentése általában, a gyermekszegénység csökkentésére irányuló program elindítása társadalmilag érzékelhető léptékben, a gyermekek egészségének javítása, a lakásvesztés megelőzése, az állampolgári jogok és a társadalmi összetartozás erősítése. A gyermekek esélyei szempontjából nem ígér jót, ami már látható, hogy a kormányzati felkérésre kidolgozott „Közös kincsünk, a gyermek” gyermek- és csecsemőegészségügyi programra semmi pénz nem jut a tervezett költségvetésből.

Nincsenek világos elvek. A szociálpolitikai és társadalmi igazságosságot szolgáló elvek közül egyetlen egy erősödik: az anyagilag „igazán rászoruló” érdemességét is feltételül szabó szelektív segélyezés. Belépni látszik a rendszerbe a háború előtti, rossz emléké szegénységi bizonyítvány: ha „hatósági bizonyítvány” álnéven is, lassan a népesség negyedére-harmadára fog kiterjedni, kivált, ha az egészségügy reformnak nevezett lépései a jelenleg tervezett formában valósulnak meg. (Ezt az elvet kívánja használni például még a gázár kompenzáció is az egyszerűbb és olcsóbb csoportos célzás helyett.) Ennek társadalom-megosztó hatása nyilvánvaló – arról nem beszélve, hogy a helyi közigazgatásra nyilvánvalóan megoldhatatlan terhet ró. Az elvek tisztázatlanságát mutatja, hogy a rendszeres segély esetében a minimum családnagysághoz igazításának rugalmas elvét a tervezet egy igen alacsony merev plafon bevezetésével szinte eltünteti, azaz két ellentétes elvet épít be egy jogszabályba.

A közigazgatás zavaraira utal a szociális jogszabálydömping, a társadalmi vita ellehetetlenítése néhány napos (alig ismert) határidőkkel, a szakmai és civil szervezetek kirekesztése a jogszabály-előkészítésből. A szociális törvénykezés különösen szenved attól a magyar betegségtől, hogy egy jogszabályt még szinte be se vezettek, hatásait senki nem ismeri, de már módosítják – minden elvszerűség nélkül. A 2006 közepén bevezetett rendszeres segély esetében a kormányzat nem próbálta meg szándékait az önkormányzatokkal és érintettekkel megértetni, nem vizsgálta a következményeket. Tapasztalataink szerint ezért az önkormányzatoknál rengeteg volt a félreértés és ellenézés, nem ritkán a segélyezettakat károsító tévedés. Az érintettek

túlnyomó részéhez az elemi információk sem jutottak el. Egy még be nem érett jogszabály újabb, ad hoc módosítása káros. Többek között erősíteni fogja az önkormányzatok elégedetlenségét a központi kormányzat teljesítményével, abbéli meggyőződését, hogy nem érdemes komolyan venni a betarthatatlan feltételekkel előírt feladatokat. Ez valóban anarchiához vezethet, hiszen az önkormányzatok „jogkövetése” bizonyos értelemben önkéntes. Az érintettek helyzetét is tovább rontja, hiszen a jogszabályok túl bonyolultak és követhetetlenek ahhoz, hogy eleve gyenge jogaikat megismerjék és érvényesítsék. Hasonlóan értelmezhetetlen kapkodást jelez a frissen reformált közgyógyellátás újabb módosítása.

A szegénység mélységét a rendelkezésre álló hivatalos statisztikai adatok nem tükrözik. Erről szociológiai kutatások, a mienkhez hasonló civil szervezetek, a gáz-és árammérő órák hihetetlen tömegű kikapcsolása adnak jelzéseket. A szegénység enyhítésére (pl. segélyezésre) európai összehasonlításban rendkívül keveset költ az ország. Ennek ellenére a tervezett jogszabályok egy része a szegényektől, vagy épp a legszegényebektől és legelesettebbektől vesz el. A rendszeres segély limitálása a legszegényebb sokgyerekeseket károsítja. A közgyógyellátás keretének szűkítése, az egészségügyben az önrészfizetés felső korlátjának újonnan tervezett elhagyása a szegényeket és legbetegebbeket sújtja.

A legszegényebbek helyzetét tovább rontja, és emberi méltóságát mélyen sérti az a módosítási javaslat, amely lehetővé teszi, hogy az eleve nagyon alacsony, egy öt tagú, 3 gyereket nevelő család esetén pl. 53000 Ft segély 15-50 százalékát természetben lehet nyújtani, ha a családban védelembe vett gyermek él¹.

A munkára ösztönzésre, valamint a kikapcsolt mérők kártyás órával helyettesítésére vannak javaslatok, ám ezek erőtlenekek, forráshiányosak, nem jelentenek garanciát vagy prevenciót. Úgy gondoljuk, hogy a Gazdasági és Közlekedési Minisztériumnak elő kellene írnia a közüzemi energiaszolgáltatásról szóló jogszabályokban, hogy a szolgáltatók kikapcsolás esetén kötelesek legyenek kártyás mérőórát felszerelni.

A fenti problémák miatt javasoljuk, hogy a szociális törvény tervezett módosításai közül csak azokra kerüljön sor, amelyek a közigazgatás átalakítása következtében halaszthatatlanná váltak. Ezen túl azonban mind a pénzbeli ellátások, mind pedig a szolgáltatások kérdésében a törvény módosításának elhalasztására, kiterjedt szakmai egyeztetések, előzetes elemzések végrehajtására van szükség.

Budapest, 2006. november 9.

a Szociális Szakmai Szövetség Elnöksége
és
a Magyar Szegénységellenes Hálózat Koordinációs Testülete

¹ A tervezett módosítás korlátlan lehetőséget biztosít a védelembe vétellel való visszaélésre. A védelembe vétel – eredeti funkciója szerint – arra szolgál, hogy a nem együttműködő családtagokat rábírdja a családgondozóval való együttműködésre. Előre látható, hogy a módosítás nyomán a települések nem csak a – más okból védelembe vett – gyermekeknél fogják elrendelni a segély természetben történő biztosítását, hanem azért fognak számos gyermeket védelembe venni, hogy módjuk legyen a segély természetbeni formában való nyújtására. Ez ellenkezik a gyermekvédelmi törvény egyik alapelvevel, a legkisebb kényszer elvével.

Melléklet a rendszeres segélyösszeg változásáról.

Milyen változást jelent a rendszeres segély átalakítása? 2006-os adatok alapján végzett számítás.

	MAximális segélyösszeg, családtagonként	együtt	Levonandó családi pótlék, és rgyk összesen	Marad, mint adandó segély	Változás, ha a határ a nettó min bér, 54063 Ft
1 fő	23220			23220	0
Ht, 09	20900	44120		44120	0
1 gy	18570	62690	11000+833	50857	0
2 gy	18570	81260	24000+1666	55594	Kb. 1500 Ft
3 gy	16260	97520	42000+2500	53020	0
4 gy	16260	113780	56000+3332	54448	0
5 gy	16260	130040	70000+4165	55875	Kb 1000 Ft
6 gy	16260	146300	84000+5000	57300	Kb 3000 Ft, és innen gyerekenként 2000-rel nő

A segély gyerekszám szerinti differenciálásának tehát a 2 gyerekesek, majd az 5 és többgyerekesek a vesztesei. A trend logikátlan, elv nincs mögötte. Ez a veszteség – nagyon szegényekről van szó – náluk számít. A költségvetési megtakarítás jelentéktelen. A változást valószínűleg nem a megtakarítási kényszer okozta.

A problémát jelentősen csökkentené a Gyermekszegénység elleni Program azon javaslata, hogy a 3-és többgyerekesek univerzális családi pótlékát az átlagosnál nagyobb mértékben kell emelni.